

Prelato Rubšio didžioji dovana lietuvių tautai

ANTANAS KLIMAS

Po 600 metų Dievo Žodis prabilo lietuviškai: gražiai, puošniai, sklandžiai ir iškilmingai prakalbo Senasis ir Naujasis Testamentas. Visas Šventasis Raštas vienoje didžiulėje knygoje — XIX ir 2,024 puslapiai.

Kai pirmą kartą paėmiau šią brangią knygą į rankas, tai pirmiausia persigėdijau ir padėkojau Dievui, kad Jis man leido pamatyti šią Dievo Žodžio Knygą. Tada šią didžiulę prelatato Rubšio dovana lietuvių tautai pabučiauvau. Ir tik tada pradėjau vartyti ir skaityti su didžiausiu dekingumu gerbiama prelatui: pagal Senąjį Testamentą — aš jam lenkiuosi ligi žemės.

Biblijos vertimų į lietuvių kalbą yra buvę ir anksčiau, tačiau jie visi buvo versti ne iš originalo kalbų, o iš vertimų — iš lotynų kalbos, iš vokiečių kalbos ir pan. Į smulkmenas čia nesileisime.

Dabar gi lietuvių tauta labai praturtėjo šiuo didžiuoju kalbos paminklu: mes čia turime labai gražų ir tikslų vertimą iš hebrajų, aramėjų ir graikų kalbų. Senasis Testamentas buvo rašomas hebrajų, aramėjų ir graikų kalbomis, o Naujasis Testamentas — (senąja) graikų kalba.

Naujajį Testamentą iš graikų kalbos jau prieš keliolika metų vertė a.a. Sibiro tremtinys kun. Č. Kavaliauskas. Apie tai jau buvo nemažai rašyta, ir mes jau keliolika metų tuo skambiu vertimu naudojames Mišių maldose ir kitur.

Bet visą Senąjį Testamentą pirmą kartą iš originalo kalbų išvertė prel. prof. Antanas Rubšys, tam milžiniškam darbui paskyręs kone visą savo gyvenimą. Atskiromis knygomis jo vertimai jau buvo išleisti ir anksčiau, bet tik dabar, 1998 ir 1999 metų savar-toje, pasirodė visas Šventasis raštas vienoje knygoje.

Skaityt ir beveik verkiu iš džiaugsmo, taip gražiai liejasi Dievo Žodis graškčia, puošnia, meilia lietuvių kalba. Ne-

rasime čia nei Maiziesiaus, nei Kaiposiaus, nei Velioribės... Vel kartojau: lenkiuosi ligi žemės ir sakau: aciu Jums, gerbiamas Prelate!

Tik tas, kas nors truputį susipažinęs su Šv. Rašto problemomis, gali suprasti, koks tai neįmoniškas sunkus darbas. Senasis Testamentas buvo kuriamas ir užrašomas ke- liolika ir keli šimtai metų prieš Kristų, kai Vidurio Rytų tautų gyvenimas buvo visiškai kitoks. Tuomet šios tautos daugiausia buvo pusiau k- jokliai, piemenys, gyvulių au- gintojai. Tik vėliau atsirado anie garsūs miestai: Jeruzalė, Damaskas, Ninerė, Tebai ir daug kitų miestų, miestelių ir kaimų. Įvairių tautų gyvenimas, papročiai, valdymo for- mos labai skyrėsi vieni nuo kitų. Vertėjas dažnai turėjo surasti sprendimus, kaip ver- sti tuos dalykus į lietuvių kalbą, kurių lietuvių kalboje nėra ir niekad negalėjo būti.

Pvz., psl. 1,461 skaitome, kad hebrajų kalboje buvę *devyni* atskiri žodžiai įvairioms *skėrių* rūšims pavadinti. O lietu- vių kalboje — tik vienas: *skėrys*. Paklauskime, kaip čia įdomiai verčiama:

Kas liko nuo skėrių vikšrų, suėdė skraidantys skėriai. Kas liko nuo skraidančių skėrių, suėdė šokinėjantys skėriai. Kas liko nuo šokinėjančių skėrių

Suėdė skėriai rikikai. (1,461 p.)

Aš šia proga norėčiau pers- pėti tuos, kurie iš viso nėra skaitę Senojo Testamento: kai kurios vietos yra baisios — žu- dynės, ištvirkavimas, baisūs žiaurumai. Tėvai žudo vaikus. Žmonės išnaudoja vergus. Be- veik visi meluoja, apgaudinė- ja, sukčiauja. Be paliovos visi su visais mušasi, kariauja ir vieni kitus žudo: vyrus, mo- teris ir vaikus. Reikia visa tai suprasti *cum grano salis*, nes tai anų laikų gyvenimo vaiz- dai, išreikšti Senojo Testamen- to legendomis, pasakomis, pa-

davimais, dainomis, maldom- is, raudomis ir puikia poezi- ja.

Senajame Testamente yra daug perdėjimų, vad. hiperbo- lių. Sakysime, čia rašoma, kad karalius Saliamonas turėjęs 700 žmonių ir dar 300 sugulo- vių! Tais laikais tukstantis moterų nebūtų jokių būdu su- tilpusios net ir gražiausiose karaliaus rūmuose. Čia daug kartų padauginta, kad būtų parodyta, koks turtingas ir galingas esąs tas karalius!

Paimkime vieną trumpą pa- vyzdį. Tai, ką dabar vadiname 4-ju Dievo įsakymu.

Hebrajų kalbos tekstą aš — su leidimu pasiskolinau iš savo seno bičiulio prof. dr. Wil- liam R. Schmalstieg (PSU) straipsnio *Lituanus* (William R. Schmalstieg „Martynas Mažvydas and John Wycliffe“, *Lituanus*, vol.44, No.1, p. 10).

Hebrajų kalboje šis įsaky- mas skamba taip:

4. *Kabbid 'at 'abi=ka w' at 'immi-ka*. Pazodžiui: „Gerbk tėvą — tavo ir motiną- tavo“. Prelatas Rubšys verčia: „Gerbk savo tėvą ir motiną“. (psl.101)

O jau „giesmių giesmės“ gražumėlis!

Tarp kitko, daug kas galvo- ja, kad „giesmių giesmė“ yra iš viso gražiausia visų laikų poezija. Čia tik trumpa iš- raukėlė:

B. *Antroji giesmė* (psl. 1,025)

Klausykis! Mano mylimasis! Štai jis ateina, šokinėdamas per kalnus, liuokšėdamas per kalvas. Mano mylimasis panašus į gazelę

ar jauną briedį. Štai jis stovi už mūsų sienos, žvelgia vidun pro langus, bando įžiūrėti pro pinučių. Mylimas mane kalbina!

Jis man taria: „Kelkis, mano meile mano gražioji, eik!“

Juk žiema jau pasibaigė, lietūs praėjo ir nuščiūvo. Žemė nuberta žiedais, tuojau metas vynmedžius genėti,

ir purplėlis jau burkuoja mūsų šalyje“.

Arba paskaitykime (pagiedo- kime!) beveik visiems žinomą psalmę.

46-ji *Psalmė* (psl.871)

„Dievas — mūsų prieglau- da ir stiprybė, visad arti pagalba varguose. Todėl nebijome, nors ir žemė sverdėtų,

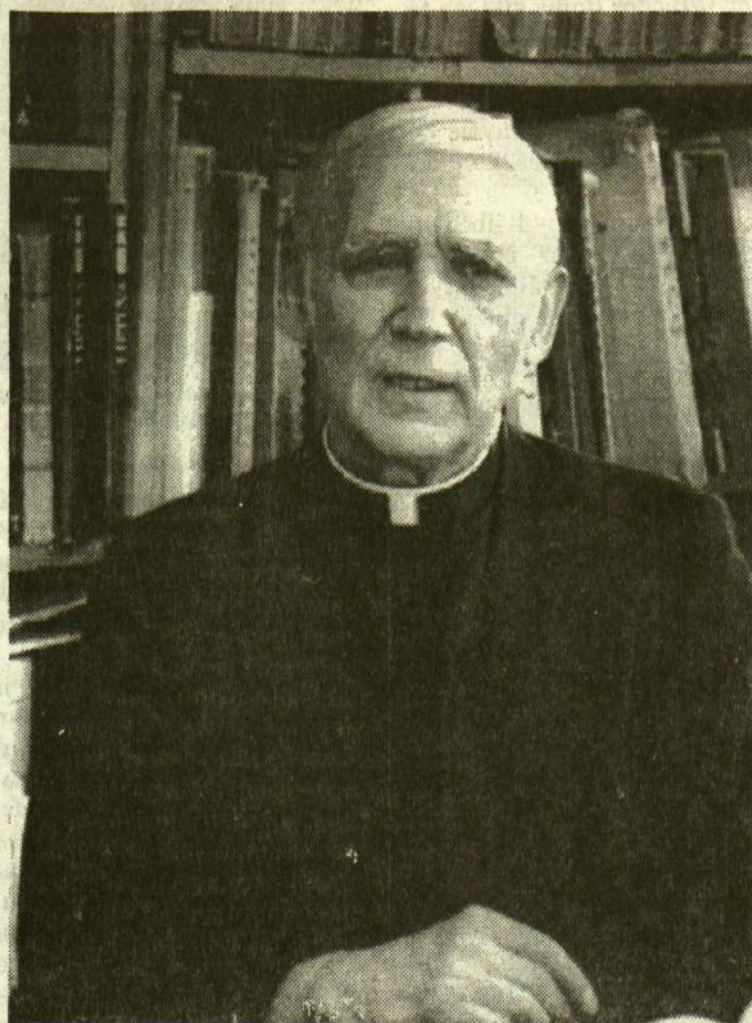
nors kalnai griūtų į jūrų gel- mę, net jei jų vandenys šeltų ir putotų,

kalnai drebėtų nuo jų šėlimo“.

Iš viso Psalmynė yra 150 psalmių, viena gražesnė už kitą!

Ateinančios lietuvių tautos kartos jas skaitys, deklamuos, giedos ir džiaugsis jų kalbos grožiu.

Tekstas spausdinamas dviem skiltimis, o apačioje — daug labai reikalingų pa- aiškinimų, išnašų. Senajame

Prelatas Antanas Rubšys.

Testamente yra labai daug vardų, pavadinimų: žmonių, šalių, upių, kalnų, vietovių ir kt. Be to, paaiškinimų jie mums nieko nesakytų.

Čia gal reiktų priminti, kad prel. Rubšys ne tik puikiai išmoko hebrajų, aramėjų ir (senųjų) graikų kalbas, bet jis kelis kartus yra apkeliajęs beveik visas vietas, kurios mini- mos Senajame ir Naujajame Testamente. Apie tai jis yra parašęs kelias labai įdomias knygas. Taip pat ir „Raktus“ į Senąjį ir Naująjį Testamentą.

Spaudos darbas yra puikus. Labai rūpestingai buvo skaito- mos korektūros: tai yra baisiai sunkus ir nuobodus darbas.

Čia jau reikia galvą lenkti Sa- lomėjai Narkeliūnaitei, kuri narsiai grūmėsi su korektūro- mis. Labai malonu pripažinti (ar prisipažinti), kad Senojo Testamento 1,546 puslapiuose aš nesuradau nė vienos spau- dos klaidos! Tai tikras stebuk- las! Savo bičiulei ir kolegei Salomėjai rašau A+.

Rašyba, skyryba — be prie- kaištų. Neteko pastebėti nė vieno paklydusio kablelio ar taško! Tai vėl tikras stebuk- las!

Žinoma, sena lietuvių patar- lė sako: „Norint šunelį mušti, visuomet galima surasti laz- dą“. (Kadangi aš visą gyve- nimą labai mylėjau šunelius, tai man ta sena patarlė eina prieš šerštą!)

Aš čia paminėsiu kelias la- bai menkas smulkmenas.

Psl. 11 skaitom: „Žmogus pavadino savo žmoną Eva, nes ji buvo visų gyvųjų motina“.

Aš po ranka neturiu visų kitų Senojo Testamento ver- timų, bet man atrodo, kad jau keli šimtmečiai lietuvių kal- boje buvo vartojama *Ieva*, ne *Eva*. Tarp kitko, *Ieva* visuo- met yra ištariama *Jieva*. Gal *Eva* yra arčiau hebrajų kal- bos, nežinau. Bet mano viena močiutė buvo *Ieva* (ištarėme: *Jieva*, kaip *Jieznas*, mano pa- rapija. Bet čia jau kitas klau- simas).

Keistoka, kad nevienodai rasomas pranašo Zacharijo vardas: p. VI. „Zacharijo kny- ga, o jau 1,525 psl. „Zecharijo

knyga“. (Tai gal čia *vienintelė* korektūros klaida).

O ar hebrajų *Jahvė* geriau visur versti *Viešpats*, aš neži- nau, nes čia jau gal teologų problema.

Norėčiau taip pat vertėją ir jo padėjėjus pagirti už gerą taisyklingą Šventojo Rašto vardų rašybą.

(Apie kitus vardus parašy- siu *Drauge* atskirai).

Kitai sakant, labai gerai padarė vertėjas, kad visus vardus rašė — kaip ir reikia — tik *lietuviškai*, tai yra, su visomis lietuvių kalbos galu- nėmis.

Versdami Bibliją (Šventąjį Raštą), taip daro visų senes- nių (archaiškesnių) kalbų vertėjai: graikai, lotynai (ro- mėnai), sen. pumanai, slavai ir pan. Tik pačios moderniš- kiausios (analitinės) kalbos (anglų, vokiečių, prancūzų...) galūnės jau beveik praradu- sios.

Taigi gerai, kad rašoma - *Adomas, Izraelis, Nebudchane- zaras, Holifernas, Saliamonas, Dovydas, Judita, Habakukas*, ir tokstančiai kitų.

Ligi pat žemės lenkiame

galvas šio didžiulio darbo kar- zygiui, labai kukliam prel. prof. Antanui Rubšiui. Dėko- kime Dievui, kad jis šiam kil- niam žemaičiui davė sveika- tos ir laiko tokį milžino darbą atlikti. (Kitur tokius vertimus daro didelės komisijos, skait- lingi komitetai...) Iš jo puikaus vertimo mūsų ateinančios kar- tos mokysis gražiai melstis, giedoti ir visai *lietuviškai* Dievą garbinti.

Labai daug nusipelnė ir kiti darbštieji prelatato padėjėjai — talkininkai: raš. Jurgis Jan- kus, jau minėta Salomėja Narkeliūnaite, Albina Pribu- šauskaitė ir Sigita Papeckie- nė.

Dailininkas — Edmundas Saladžius. Žemėlapius pa- ruošė Ramūnas Blažys.

Knygos apdaila — dr. Jono

Bogutos — Boguta Design, Ci- cero, IL, U.S.A.

Leidykla „Katalikų pasau- lis“, 1998.

Aš prisipažinsiu, kad tuos XIX ir 1,546 puslapius pers- kaičiau kai kur skubėdamas. Kai pabaigsiu šį straipsnelį, vėl pradėsiu iš naujo atidžiai skaityti visą Šventąjį Raštą. Pamažu, pasigardiuodamas puikia kalba.

Dar kartą — aciu! Aciu ger- biamas Prelate! Ir visiems Jūsų talkininkams! Visa lietu- vių tauta yra Jums didžiai dėkinga ir skolinga.

Ad multos anos!

Šventasis Raštas. Sena- sis ir Naujasis Testamen- tas. Vertimas iš hebrajų, aramėjų ir graikų kalbų. Lie- tuvos Katalikų Vyskupų Kon- ferencija, Vilnius, 1998.

„Iš Tavo rankų“ — sutiktuves

Vasario 8 d. Maironio lietu- vių literatūros muziejaus salė negalėjo sutalpinti norinčių susitikti su kunigu, kompo- zitoriumi, dainininku, gitaris- tu Egidijum Arnašium. Vaka- ro metu buvo pristatomas naujas kompaktinis albumas ir garso juostelė pavadinimu „Iš Tavo rankų“. Koncerte dalyvavo trys žemaičiai — mokytojas lituanistas Marty- nas Januška, S. Šimkaus konservatorijos dėstytojas Eugenijus Jonavičius ir pats kunigas. Vakarą surengė šio straipsnio autorė.

Mokytojas M. Januška pa- pasakojo apie jauną ir talen- tingą kunigą, o taip pat atsk- leidė visas paslaptis, kaip buvo įgyvendintas muzikinis projektas. Manau, skaityto- jams bus įdomu susipažinti su Mažeikių Švččiausios Jė- zaus Širdies bažnyčios vika- ru, Merkelio Račkausko vidu- rinės mokyklos kapelionu Egidijum Arnašium ir jo kom- paktiniu albumu. Praėjus- siais metais Mažeikiuose jis buvo išrinktas „Metų žmogumi“.

Egidijus Arnašius gimė Tauragėje, penkių vaikų šeimoje. Tėvai rūpinosi vaikų religiniu doroviniu auklėji- mu. Tėvai mėgo muziką, bu- vo dainingi, deja, patys nega-

lėjo gauti muzikinio auklėji- mo. Gal todėl mamutė pasi- negalėjo sutalpinti norinčių susitikti su kunigu, kompo- zitoriumi, dainininku, gitaris- tu Egidijum Arnašium. Vaka- ro metu buvo pristatomas naujas kompaktinis albumas ir garso juostelė pavadinimu „Iš Tavo rankų“. Koncerte dalyvavo trys žemaičiai — mokytojas lituanistas Marty- nas Januška, S. Šimkaus konservatorijos dėstytojas Eugenijus Jonavičius ir pats kunigas. Vakarą surengė šio straipsnio autorė.

Mokytojas M. Januška pa- pasakojo apie jauną ir talen- tingą kunigą, o taip pat atsk- leidė visas paslaptis, kaip buvo įgyvendintas muzikinis projektas. Manau, skaityto- jams bus įdomu susipažinti su Mažeikių Švččiausios Jė- zaus Širdies bažnyčios vika- ru, Merkelio Račkausko vidu- rinės mokyklos kapelionu Egidijum Arnašium ir jo kom- paktiniu albumu. Praėjus- siais metais Mažeikiuose jis buvo išrinktas „Metų žmogumi“.

Egidijus Arnašius gimė Tauragėje, penkių vaikų šeimoje. Tėvai rūpinosi vaikų religiniu doroviniu auklėji- mu. Tėvai mėgo muziką, bu- vo dainingi, deja, patys nega-

(Nukelta į 3 psl.)

Kai kurių Šv. Rašto knygų titulinio puslapio vinjetės

Knygų knyga

Giesmių giesmės knyga

Antroji Makabėjų knyga

Išėjimo knyga

Kun. Egidijus Arnašius (centre); iš kairės: M. Januška, V. Paplauskienė, E. Jonavičius *Iš Tavo rankų* sutiktuves.

I tobulesnę demokratiją Lietuvoje

Los Angeles LFB 32-sios politinės studijos

JUOZAS KOJELIS

Skriaudžiamieji demokratija tapatina su laisve nuo priespaudos, skriaudėjai tą sąvoką piktnaudžiauja savo nusikaltimams pateisinti. Lietuvoje, net šviesuomenėje, okupantams pasisekė įtvirtinti iškreiptą žodžio „demokratija“ prasmę. Šnekamojoje kalboje po devynių nepriklausomybės metų buvusioji Rytų (komunistinė) Vokietija dažnai pavadinama „demokratine Vokietija“, o buvusios komunistinės Lenkija, Vengrija ir kitos valstybės — „demokratinėmis šalimis“. Rusijai ir okupuotoms valstybėms primesta santvarką bolševikai pradėjo vadinti „proletariato diktatūra“, o vėliau pakeitė į „Liaudies demokratiją“. „Liaudies demokratija“ buvo dar vadinama ir „demokratinio centralizmo“. Bet tai buvo ta pati diktatūra, kurioje liaudis turėjo teisę ir pareigą tik kentėti. Bolševikinės enciklopedijose „demokratinis centralizmas“ buvo aptariamas taip: „Visi valstybiniai valdžios organai sudaro vieną sistemą ir veikia, paklusdami aukštesniųjų organų vadovavimui ir kontrolei“. O pačioje „demokratinio centralizmo“ viršūnėje su absoliučia galia sėdėjo tokie „demokratai“ kaip Leninas, Stalinas, Chruščiovas, Brežnevas ir kiti.

Blogiau negu iškreiptų sąvokų liekanos, išsilaisvinusioje Lietuvoje galima pastebėti „demokratinio centralizmo“ elementų net kai kurių politinių partijų struktūrose. Juk yra partijų, kurių įstatuose skiriami maišomi su rinkimais, balsuojama už vieną kandidatą, arba partijos vadai viešai diskutuoja klausimą, ar partijos „viršūnės“ turėtų duoti daugiau laisvių „apacioms“, kada praeties ipotekų neapsunkintose de-

mokratinėse partijose „apacioms“ nustato „viršūnių“ kompetencijos ribą. Kur galioja priešinga „teisė“, ten demokratijos nėra.

32-siose Los Angeles Lietuvių fronto bičiulių suorganizuotose politinėse studijose, ieškant kelių į tobulesnę demokratiją, buvo pasiūlyta Lietuvos politiniame lauke ir iš konkrečių, ir iš principinių pozicijų. Paskaitas skaitė Lietuvos politikai-diplomatai. Užsienio reikalų ministras Algirdas Saudargas, ambasadorius Vytautas Dambra ir Seimo narys Algirdas Patackas, o svarstybose vietiniai visuomenininkai ir profesionalai adv. Ž. Brinkienė, J. Kojelis, G. Lešys, A. Raulinaitis, V. Šliupas. Poeto Bernardo Brazdžionio žodyje nuo dviejų Lietuvos istorijos viršukalnių, Mindaugo karūnavimo ir po Vasario 16-sios akto nepriklausomybės laikotarpio, pasigirdo *Šaukiu aš tautą* balsas. Svarstybos ir diskusijos vadovė I. Medziukas, D. Lovetienė, A. Nelsienė, J. Pupius, A. Raulinaitis, V. Vidugiris. Studijų savaitgalį atidarė LA LF bičiulių pirm. dr. Z. Brinkis, invokaciją sukalbėjo kun. S. Anužis, pirmos dienos programos santrauką pateikė E. Arbas ir studijas užbaigė J. Kojelis.

A. Saudargas, nagrinėdamas temą „Lietuvos užsienio politikos prioritetai ir alternatyvos“, paryškino, kaip paviršutinė kritika vyriausybės priimtą užsienio politikos programą subanalina. Banali kritika alternatyvų nepasiūlo. Jis gynė tokias tezes: valstybės apginamos tada, kai jos pačios pasiryžusios gintis; NATO suinteresuota stipriomis valstybėmis, o stipri valstybė — nebūtinai didelė ir galinga;

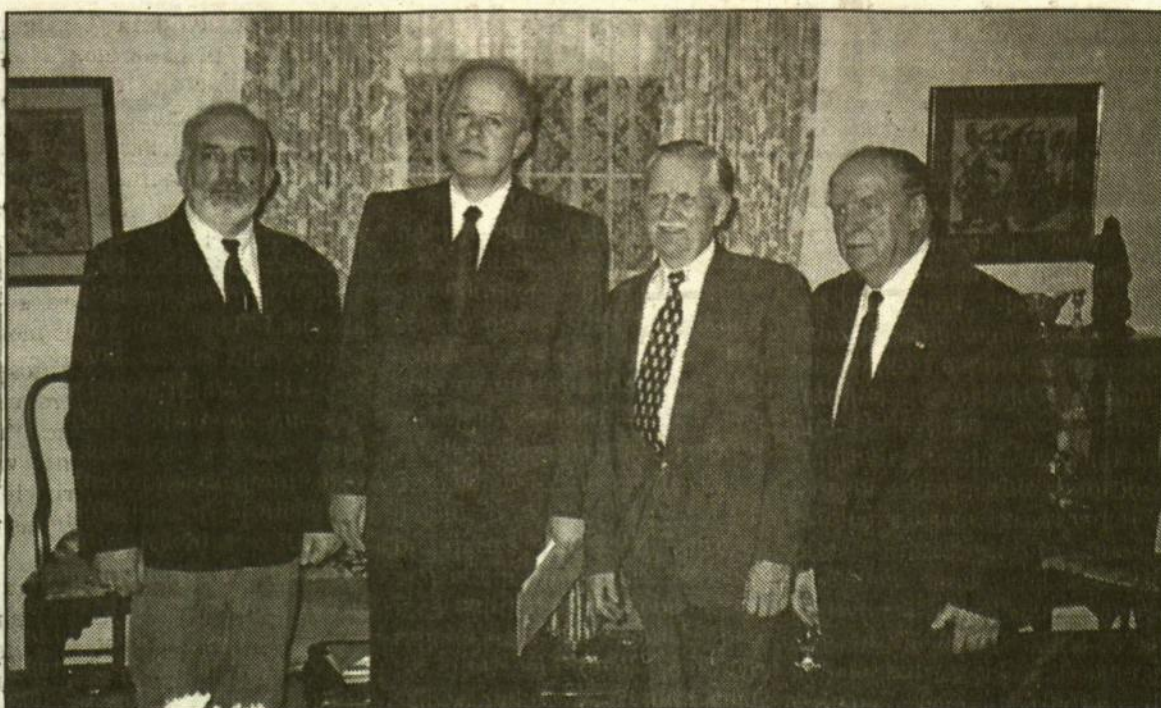
Lietuva yra tarp rytietiškos ir vakarietiškos krikščioniškos civilizacijos atmainų ir sankryžoj protestantų ir katalikų civilizacijos linijų; ciklono akyje atsiskleidusios tautos likimas labai daug priklauso nuo vieno žmogaus valios jėgos. Tas vienas žmogus Lietuvoje buvo tuo metu Vytautas Landsbergis.

A. Patackas, kalbėdamas „Lietuvos vidaus politika — prioritetai ir alternatyvos“ tema, plačiau paminėjo švietimo ir socialinės srities klausimus. Švietimo sistemoje vyksta pažanga, bet lėta. Mokyklų atsinaujinimui didelė kliūtis — tai iš senosios sistemos išlikę mokyklų vadovai-direktoriai. Vienas sunkiausių praradimų — „samokslų ir pačių krikščionių demokratų ydų deka“ pašalintas švietimo ir mokslo ministras Zigmas Zinkevičius, o su juo ir gali-mybė krikščionims demokratams betarpiškai dalyvauti jaunimo ugdymo programose. Daug vilčių teikia katalikiškos mokyklos.

Socialinėje srityje, kiek sąlygos leidžia, svarbias programas sąžiningai kuria ir vykdo socialinės apsaugos ir darbo ministrė Irena Degutienė. Savo pažadus vykdo ir min. pirm. G. Vagnorius. Tačiau neleistinai didelis skirtumas tarp turtingiausio ir vargingiausio visuomenės sluoksnio. Sveikatos sritis apleista. Gąsdina savizudžių skaičiai. Iš kitų Lietuvos gyvenimo sričių, rimčiausi pasiekimai vyksta krašto apsaugoje. Tai nuopelnas ministro Česlovo Stankevičiaus.

Savo teigimus kalbėtojas parėmė statistiniais duomenimis.

„Idealizmas ir oportunizmas Lietuvoje ir išeivijoje“ tema kalbėjo amb. Vytautas Dambra. Jis teigė, kad „lietuviai iš prigimties yra idealistai. Ir šiandien idealizmas nėra išblėsęs, nors okupantai į idealistinę lietuvių sielą įšvirkstė stiprią dozę nuodų. Didžiausia idealistinę auką tėvynei atidavė Lietuvos partizanai ir kiti pasipriešinimo dalyviai bei Katalikų Bažnyčia“. Bet per 50 metų padaryta didelė žala. Po 9-rių nepriklausomybės metų galima kelti klausimą, koks yra santykis tarp oportunizmo ir idealizmo ne tik Lietuvoje, bet ir išeivijoje. Nors diplomatas į šį klausimą tiesiogiai ir neatsakė, tačiau pastebėjo, kad vyksta milžiniškos grumtynės. Moraliųjų vertybių atstatymas Lietuvoje vyksta lėtai. O ir išeivijoje yra pažadintos oportunizinės jėgos, kurios dolerio galia oportunistiniais tikslais stengiasi

LFB Los Angeles sambūrio ruošiose svarstybose. Iš kairės: Algirdas Patackas, ministras Algirdas Saudargas, sambūrio pirm. dr. Zigmas Brinkis ir amb. Vytautas A. Dambra. Nuotr. Juozas Pupias

paveikti Lietuvos gyvenimą.

Ambasadorių publikai pristatė Dalia Lovetienė, A. ir B. Brazdžionių dukraitė, o jo kalbą klausytojai palydėjo ilgais plojimais ir spontanišku atsistojimu.

Svarstybose „Švietimas ir politinės partijos — lemtingi valstybės pažangos varikliai“ įžanginius pareiškimus padarė A. Patackas, A. Saudargas ir J. Kojelis. Saudargas pabrėžė, kad kalba ne vyriausybės, ne savo partijos vardu, bet eilinio piliečio teisėmis. Patackas švietime pripažino pažangą, bet pareiškė ir kritikos, kaip kai kuriems Atviros Lietuvos fondo leidžiamiems mokyklos vadovėliams, kuriuose, pvz., kalbant apie partizanus, cituojami ne Juozo Lukšos „Partizanai“, bet L. Mockūno „Pavargę herojai“. Saudargas teigiamai vertino Katalikų Bažnyčios įtaką. „Vien deklaruojamas idealizmas neturi jėgos. Jie turi persmelkti visą gyvenimą“. Kojelis viltį mato stiprėjančiose katalikiškose mokyklose, kur atsizvelgiama į tėvų teisę parinkti mokyklų ugdomąją kryptį. Svarstymas vedė V. Vidugiris.

„Laikas užbaigti istorinės reikšmės klausimų sprendimus“ temą svarstė G. Lešys, A. Patackas, R. Raulinaitis ir V. Šliupas, moderavo A. Nelsienė. Šiose svarstybose buvo trys pagrindiniai klausimai: Komunistų partijos struktūrų nusikaltimų įvertinimas, atsakomybės už genocidą okupacijų laikotarpyje nustatymas ir Laikinosios (1941) Lietuvos vyriausybės vietos Lietuvos istorijoje įtvirtinimas. Lešys genocidą vykdžiusius nusikaltėlius suskirstė į kelias grupes, kurių nusikaltimai skirtingai vertintini. Kalbėtojas pateikė pozityvių minčių, kad į tas sudėtingas praeties blogybes giliau galima būtų įsisiskverbti. Šliupas apie genocidinius nusikaltimus pateikė naujos medžiagos, pvz., kas pirmomis valandomis įvyko vokiečiams įžengus į Lietuvą 25 km pasienio ploto juostoje, kuri iškart perėjo į

vokiečių kontrolę. Patackas Laikinosios vyriausybės klausimu sutarė su Raulinaičiu, kad įstatymiškai ji turi būti įteisinta kaip atkūrusi Lietuvos nepriklausomybę.

Temos „Būtinai naikinti ar taisyti veikia ir būtinai kurti nauji įstatymai Lietuvos teisėtvarkoje“ svarstymo grupę sudarė adv. Žibutė Brinkienė, A. Patackas ir V. Šliupas, pravedė Ignas Medziukas. Brinkienė „prabėgo“ beveik visą Lietuvos teisėtvarkos lauką, vienu ilgiau, kitur trumpiau sustodama. Rado daug pažangos, matė ir taisytių vietų. Kai kur pažanga tik ant popieriaus, o ne tikrovėje. Pažangos akstinai — noras įstoti į Europos Sąjungą. Bet... išpustos teisėjų algos neatnešė pagerėjimo (iš salės, tik pakėlė kysių sumas), trūksta advokatų, skurdūs atlyginimai bylą gynėjų iš paskyrimo. Reikia įstatymų sienų kontrolei ir muitams reguliuoti, desovietizacijai, mokslo priemonumui, gyvulių globai. Šliupas akcentavo nuosavybių grąžinimo procesų nenormalumus. Patackas nurodė dar vieną teisėtvarkos negerovių priežastį: sovietinio mentaliteto teisininkų kartą. Prokurorai ir teisėjai — lyg uždara kasta su nepadoriai iškeltomis algomis. Seimas nepajėgus padėties pakeisti, o kai kas ir nenori.

Dabar teisininkai jau ruošiami Kauno Vytauto Didžiojo u-tė, Policijos akademijoje, teisinių fakultetas bus ir Klaipėdoje ir dar gal kai kur. Auga nauja teisininkų karta, bet pažangą stabdo dar pasilikę senieji profesorai.

Edmundas Arbas, pristatydamas poetą Bernardą Brazdžionį, tarė: „Los Angeles LF bičiuliams politika ir kultura, politika ir literatūra, politika ir poezija niekad nebuvo antagonistės. Priešingai, mūsų rezistencinėje kovoje jos buvo sąjungininkės. Literatūros žmonės, kaip Bernardas Brazdžionis, Jurgis Gliuda, Alė Rūta ir kiti dalyvavo ne tik kultūrinėje rezistencijoje, bet

ir, jei reikėjo, politinėje. Mūsų tarpe visada buvo viso pasaulio lietuviams žinomas rezistentas Vaidila Valiūnas. Prašau Vaidilos Valiūno autorių poetą Bernardą Brazdžionį tarti žodį.

Plojimais dalyviai sutiko į sceną išėjusį poetą Bernardą Brazdžionį. Jis kalbėjo apie Lietuvos vardą. Tautų be vardo nėra. Nuo jotvingių laikų kylančiu keliu jis atėjo iki

ANTHONY DULBIS KŪRINIAI BALZEKO MUZIEJUJE

GERIAUSI PRAEJUSIŲ METŲ KŪRINIAI

Balzeko lietuvių kultūros muziejaus retų atspaudų kolekcijoje saugomas 1916 m. atvirukas „Amerikos lietuvių tautinė sandara — lietuvių tautos vedėja prie ateities“. Atvirukas sukurtas A. J. Dulbio, išleistas New York valstijoje. Atviruko turinys grynai propagandinis, pažodžiui atvaizduojant tekstą: siaurame takelyje, pamiškėje, stovi dvi gražuolės moterys klasikiniiais graikų rūbais. Vienai jų ant rėmo klosčių užrašyta ALTS, kita laiko kaspiną su užrašu „Lietuvių tauta“. ALTS iškėlusį šviestuvą ir paėmusi „Lietuvių Tautą“ už rankos, kviečia sekti ją. „Lietuvių tauta“ lyg abejoja, grįžti atgal į tamsų mišką, ar eiti paskui ALTS į lygius laukus, link „Apšvietos“ / saulės ir jos spinduliuose švytinčio šukio „Vienybėje — galybė“. Secesinio stiliaus piešinys, atliktas tušu. Kompozicija įreminėta rėmeliu, kurį puošia gelių ornamentai bei ALTS emblema.

Balzeko muziejaus dailės archyve saugoma dar keletas Anthony J. Dulbio darbų reprodukcijų, tačiau nepavyko rasti jokios biografinės informacijos apie dailininką. Muziejuje yra keletas Dulbio piešinių, skirtų Susivienijimo Lietuvių Amerikoje leidinių viršeliams, karikatūrų spaudoje, dekoratyvių vinjetų, keletas Lietuvos herbo Vyčio projektų. Visi darbai datuoti tarp 1914 m. bei 1919 m. ir pasižymi ypatingu secinio stiliaus sekimu.

Būtų įdomu, jei kas iš „Draugo“ skaitytojų galėtų suteikti daugiau žinių apie šį dailininką.

Danas Lapkus

Užsienio reikalų ministras Algirdas Saudargas.

Lietuvos Užsienio reik. ministro Algirdo Saudargo viešnagės Los Angeles metu buvo sudaryta proga susitikti su vengrų atstovais. Iš kairės: Vytautas Vidugiris, Kalifornijos Tautybų sąjungos vykdomojo komiteto narys, dr. Frank De Balogh, Los Angeles apskritys viršininkas, LR amb. Stasys Sakalauskas, Kalifornijos Respublikonų tautybų sąjungos pirm. Ilona Reksz, min. A. Saudargas ir vengrų bendruomenės atstovas Julius Jancso. Nuotr. Juozas Pupias

Losangeliečiai po LFB ruošų diskusijų. Iš kairės: kun. S. Anužis, Ž. Brinkienė ir A. Patackas. Nuotr. Birutės Varnienės

Mindaugo, ir tada jo *alter ego*, Vaidila Valiūnas, atkūrė karaliaus Mindaugo kalbą, pasakytą vainikavimo iškilmėse. Kalbą karalius baigia priesaika: *Prisiekiu šventą priedermę — nuo šios (Dienos tegu kiekvienas Lietuvos pilietis) Karališką karūną nešios*.

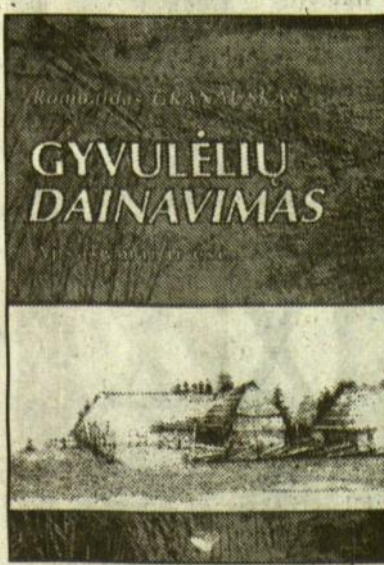
Tada poetas, tai aukštumomis, tai žemumomis, atkeliauja iki džiaugsmingiausios viršūnės, nepriklausomybės laikotarpio po I Pasaulinio karo. Bet 1940 prasideda genocido, teroro, tautos vergijos pusšimtis. Siautėjo ne tik Stalinas, bet ir Hitleris. Siekė tų pačių tikslų kaip ir carai: ištrinti Lietuvos vardą iš istorijos ir žemėlapių. Liudna, kad sovietmečiu palūzo net kai kurie poetai ir džiaugėsi Lietuvos pavergimu. Bet džiaugsmas nepasitvirtino. „Lietuva buvo, Lietuva yra ir Lietuva bus. Jos vardas yra *Lietuva*, užbaigė poetas, publikai džiaugsmingai plojant.

J. Kojelis paryškino garbingųjų svečių ir Los Angeles gyvenusių rašytojų nuopelnus kovoje dėl Lietuvos laisvės ir politinių studijų savaitgalį užbaigė žodžiais: „Sutikome mūsų svečius plojimais, o iki pasimatymo išlydekime Lietuvos himnu“.

Tęsdamas savo tradiciją, savaitraštis 7 meno dienos pabrėžė žinomiausių rašytojų, literatūros ir teatro kritikų išvardyti jiems labiausiai patikusias, išimtinias 1998 m. išleistas knygas, teatrų spektaklius.

Tarp gausybės pernai išleistų knygų palankiausiai įvertintas jauno prozininko Mariaus Ivaškevičiaus romanas *Istorija nuo debesies*, Romualdo Granausko apsakymų ir esė rinkinys *Gyvulių dainavimas*. Nors Lietuvą pasiekė nedaug Čikagoje pernai išleistų A. Nykos-Niliūno knygų *Dienoraščio fragmentai*, bet ji, turbūt eidama iš rankų į rankas, irgi minima tarp pačių geriausių. Menotyrininkas Alfonsas Andriškevičius viena iš geriausių pripažino Jono Meko knygą *Trys draugai*. Tiek rašytojai, tiek menotyrininkai gerai įvertino poeto Liudviko Jakimavičiaus ir skulptoriaus Mindaugo Šni-pio poezijos ir dailės knygą *Du-senos*.

Algimantas A. Naujokaitis

Justino Marcinkevičiaus poezijos vertimai

ALFONSAS TYRUOLIS

Poetas Justinas Marcinkevičius.

Ankstyvojoje žymiojo mūsų laikų Lietuvos poeto Justino Marcinkevičiaus (g. 1930 m.) poezijoje dar buvo jaučiama publicistinė, retorinė ir sovietiniam režimui palankesnė nuotaika. Bet ilgainiui, igimto talento skatinamas, jis ėmė kurti tikrąsias poezijos vertybes. Keliomis platumomis ir dramomis jis grįžo į Lietuvos praeitį, tartum ieškodamas atspirties tuometinėms gyvenimo aplinkybėms. Bet ir epinė, ir dramatinę kūrėjų jis liko ištikimas lyrikos žanrui.

Anksti buvo pradėta J. Marcinkevičiaus poeziją versti į kitas kalbas — į anglų, rusų, vengrų, norvegų, rumunų, latvių, estų, slovakių, čekų ir kitas. Italų, ispanų, prancūzų, japonų, suomių antologijose ir almanachuose pasirodė ištisi jo poezijos pluoštai. Paskutiniu metu J. Marcinkevičiaus

poeziją į vokiečių kalbą išvertė Vokietijoje gyvenantis poetas ir vertėjas Alfredas Franzkeitis (Alfred Franzkeit), jau anksčiau į vokiečių kalbą išvertęs A. Baranausko *Anykščių šilelį*, Maironio, Putino, Baltrušaičio, Kiršos ir kitų poeziją, J. Grušo, A. Landsbergio dramas. Dabartinė J. Marcinkevičiaus poezijos vertimų knyga *Rugių ir ugnies kvapas* (Duft von Roggen und Feuer) išleista Vilniuje 2,000 egzempliorių tiražu, iliustruota Danutės Jonkaitytės.

Vertėjas įžangos žodyje sako: „Žmogus giliausiojo savo esmės negali būti kitoks, nei jis jį savo žodžiais apreiškia. Tai ypač pasakytina apie tokius kūrėjus kaip Justinas Marcinkevičius. Čia su juo susipažinsit nors ir ne asmeniškai, tai bent iš žodžių vokiečių, kuriam lietuvių kalba jau nuo

mažens buvo artima“. A. Franzkeitis į vertimą žiūri kaip į teksto „perkėlimą“ į kitą krantą, nors ir kaip sunku būtų visiškai prilygti originalui.

Šioje knygoje randame 100 eilėraščių, 13 trumpesnių baladžių ir dvi poetas. Po „Prologo“ yra 9 skyreliai, kuriems duotas atskiras dainos pavadinimas. Tų dainų yra 9: Saulės dainos, Ugnies dainos, Rugių dainos, Gatvės dainos, Baltos dainos, Grįžimo dainos, Dangaus dainos, Tėviškos dainos, Abiejumo (artimo) dainos. Taip į tas dainas buvo surinkta J. Marcinkevičiaus poezijos kvintesencija.

Bemaž išimtinai partizanams atminti skirtos šio rinkinio „Baladės“: „Kritusiems miške atminti mane pažadinkit“ (psl. 131). Nemune išplauto kūno niekas nepriima (aliuzija į savo metu grįžusius iš Sibiro). Motina miške sūniui pakabintus marškinius ryte randa juos kruvinus, o mūsų brangūs draugai „sielų suolely“. Bet bene skaudžiausias skundas tėvynei: „Su kuo tu ir prieš ką tu?“ Tu plešai mano širdį, sako poetas, jei aš neapsisprendžiu! Bet, jei poetas reprezentuoja bent simboliškai tautą, tai jos tikrą vaizdą rodo paskutiniai Re-spublikos prezidento rinkimai: tauta bemaž lygiomis pasiskirstė į kairę ir į dešinę, su gan maža persvara laimėjus dešinei. Kai Lietuvoje kalbi su dviem lietuviu, nežinai, su kuo kalbi. Tautos vienybė, pagal poetą, tegali atstatyti vien meilę — tėvynės meilę, žmogaus meilę, vienas kito meilę,

ir niekas kitas, nes gyvenimo nenušvies „išdavystė, melas ir mirtis“.

Vertėjas šia poezijos atranka Lietuvą svetimtautiui parodė daugiau iš romantinės pusės su pridėtinu žvilgsniu į tautos sunkmetį, į dangiškosios pagalbos viltį. Labiau siai ir nuolat poetas brangina savo tėviškos duoną, tą nuostabią rugio dovaną, kuri maitino ne tik savo tautos vaikus, bet ir kaimynus gundė jos pasigrobti tiek iš rytų, tiek iš vakarų. Duona lėmė ir gal net toliau lems lietuvių tautos likimą.

Šio rinkinio estetinė pusė eina lygiomis su etine. Tikrai poezijai svarbu pasakyti ne tik kaip, bet ir ką. (Modernioji to daugiausia nepaiso): Kai kurie posmai, ypač poemų „Homo sum“, primena T. S. Eliot laisvų ritmų poezijos skambesį.

Nors vertėjas jau įžangoj buvo prasišaukęs, kad „vertimas nebus toks turtingas, kaip originalas“, bet jis vertė palyginti gan tiksliai netgi rimuotą tekstą. Bet tai nėra ir pažodinis vertimas, nes toks ir nebūtų įmanomas, norint turėti kiek poetiškesnį vertimą. Siekiant kuo tikslesnio vertimo ir vengiant laisvo „atpa-sakojamojo“ metodo, kai kur teko atsakyti tobulo rimo mažiau tobulu sąskaiton, bet nuo to nedaug nutoles ir pats originalas: dar vaduojamasi daugiau apytikrių sąskambių. Rinkinio sandara galėtų būti pavyzdžiui, kaip sudaryti deramą poezijos rinktinę.

„Iš Tavo rankų“ sutiktuvių šventė

Atkelta iš 1 psl.

Akstinas tam buvo tremtinio A. Cibulskio eilėraštis. Jis vartė knygą *Tremtinio Lietuva* ir, perskačius šio autoriaus eilėraštį, muzika tarsi savaime išplaukė iš širdies gelmių. Dainą pavadino „Nemunais į laisvę“. Tai pirma kompaktinio albumo daina. Kunigas sako: „Muzika — žmogaus jautrios sielos gelmių aidai, kurie gali ištisai skambėti be žodžių“.

Concerto metu kunigas pasakojo, kaip gimė viena ar kita daina ir kodėl, būtent, jis pasirinko šį ar kitą eilėraštį. Jį jaudina lietuvių tautos likimas, tremimai, okupacijos baisumai. Jis jautriai kalbėjo apie tėvynę Lietuvą, kuri nepabūgo, atsilaikė prieš visus išmėginimus. Kunigo širdžiai artimi tremtinių eilėraščiai, gal todėl, kad seneliai buvo išvežti, o tėveliams teko slapstyti, kad išvengtų Sibiro platsbyių. Todėl ir tremtinių A. Cibulskio, S. Gorodeckio eilėraščiai jam yra artimi, o taip pat jį jaudina ir pasitraukusių nuo raudono teroro siautėjimų, poetų A. Nykos, Niliūno, L. Andriekaus kūryba. Jis sako: „Mane domina poetai, kurie kalba apie žmogų, jo slaptašias širdies gelmes. Daugelis eilėraščių parašyta prieš 40 metų. Aš juose radau daug sau artimo. Aš kuriau muziką dar ir todėl, kad užrašyti žodžiai ne visus gali pasiekti, o daina turi stipresnę dvasinę jėgą. Ji randa greitesnį kelią į žmogaus širdį. Iš dalies kuriu ir todėl, kad noriu pastatyti tam tikrą paminklą tų žodžių autoriams“.

Kunigas gyvena ir dirba Mažeikiuose. O nuo Mažeikių visai netoli Laižuva — Antano Vienažindžio paskutinė gyvenamoji vieta. Čia jo graži išsvajota liepa, prie kurios kūrė, čia ir medžių pavėsyje jis rado savo amžino poilsio vietą...

Mokytojų L. Skobeckienės ir M. Januškos paragintas, E. Arnašius sukūrė dainą pagal M. Karčiausko eilėraštį, ir pavadino ją „Vienažindžio Lietuva“. Pristatydamas šią dainą, kunigas su meile kalbėjo apie poetą, kuriam „Dainos buvo patiekla“ širdžiai. Jį mylėjo visa Lietuva. Kunigas Egidijus pasakojo, kaip A. Vienažindis statė bažnyčią, ruošė ją pašventinti ir eidamas suklupo, paliesdamas žemę, atsisveikino su ja.

Dainos esmė — Lietuva, valstiečių sukilimas, pralaimėjimas, tremimai. Žmonės buvo kankinami ir vežami gyvuliniais vagonais — griuvo kryžiai, griuvo dangus. Tai daina apie lietuvių tautą ir apie Vienažindį. Ši daina kompaktiniame albume suskamba keletą kartų. Muzika patiko šio kompaktinio albumo aranžuotojui A. Balsiui ir jis sukūrė muzikinę fantaziją, pavadintą „O Samarų rožėm žydi“. Prieš fantaziją girdim laikrodžio tikėjimas, kuris primena mums, kad praėjo 100 metų, o geris, meilė gyvi, ir jokios gyvenimo negandos neišraus jų iš mūsų širdžių. Kunigas kalba apie žmogiškąsias savybes, apie amžinąsias vertybes. Jis sako: „Išlieka meilė, geris. Reikia gyventi, kad darytum gerus darbus. Reikia tikėti, kad ką padarei gero, neištrips, neišnyks. Jis ir kiek būtų blogio, geris žibės, nors jo ir mažą kruopelytę būtų. Kartais atrodo, kad dangus griūva ant mūsų, bet reikia atsilaikyti, reikia rasti ramstį. Mano ramstis — tikėjimas. Dievas siunčia išmėginimus — duoda kryželį. Reikia mokėti jį kantriai nešti. O suklupo, reikia mokėti atsitiesti. Taip suteikiama galimybė tobulėti. Žmogus, nepatyręs kritimo skausmo, nepajus ir pakilimo džiaugsmo“.

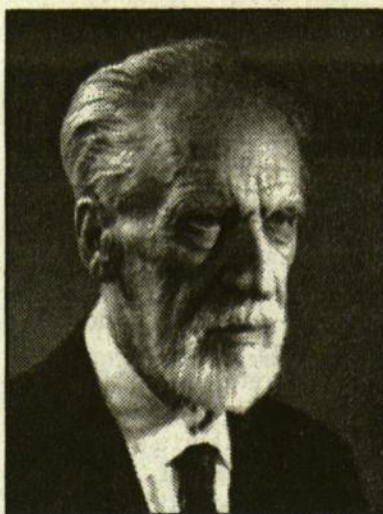
Kunigas jau treji metai kapelionauja Mažeikiuose, Merklio Rackausko gimnazijoje dosto tikybą. Jis yra vienas iš mėgstamiausių mokytojų. Jaunimą jis traukia lyg magnetas. O ir pats kunigas sakė, kad bendrauti su jauniu jam yra sielos atgaiva. Jie susirenka, kalba įvairiom gyvenimo temom. Kunigas pataria, įtikina, paguodžia, diskutuoja. Susirinkę po pamokų dainuoja. Jaunimas džiaugiasi, turėdamas tokį sielos vadą. Kunigas noriai dalinasi tuo, ką turi savo širdyje. Gal noras pasidalinti su kitais savo muzika ir buvo pagrindinis motyvas, paskatinantis imtis muzikinio projekto. Didelį darbą atliko mokytojas Martynas Januška — „šio projekto siela“ — taip jį pavadino kunigas. Finansinę paramą gavo iš Akcinės bendrovės „Mažeikių nafta“. Projektą padėjo įgyvendinti dainininkai: Kostas Smoriginas, Neda Malūnaitė, Sigutė Trimakaitė, saksofonistas Petras Vyšniauskas, gitaristas Eugenijus Jonavičius.

Maironio namuose dvi valandas trukęs koncertas pralėkė akimirksniu. Susirinkusieji jautriai klausėsi kunigo žodžių ir jo dainavimo. Dainos sujaudino, sugraudino iki pat širdies gelmių ne vieną sėdintį salėje. Žmonės išuostėsi ašaras. Daug kas dėkojo už šią nepaprastą dovaną — koncertą. Po koncerto susikaupė didelė eilė norinti gauti autografus. Trys žemaičiai, nepabūgę pūgos ir atvykę iš tolimos kelionės, pakėrė ir laimėjo kauniečių širdis. Daugelio namuose dabar skamba kunigo Egidijaus Arnašiaus muzika.

Virginija Paplauskienė

Įdomybės Mykolo Biržiškos knygoje

KUN. VYTAUTAS BAGDANAVIČIUS, MIC

Mykolas Biržiška.

Tačiau Strakauskis, lenkiškai parašęs knygą apie lietuvių dainas, mano, kad nėra reikalo šios dainos išaudimo nukelti į vėlesnius laikus. Jis matyt, mano, kad tiek dainavimas, tiek audimas lietuvių tautoje buvo senesnės tradicijos dalykai (19 psl.).

Ryšių su tuo gali kilti klausimas, ar audimo menas lietuvių tautai yra savitas dalykas. Žymus Neringos lietuvių dainų rinkėjas Liudvikas Reza gali šiuo klausimu būti mums naudingas. Jis rašo, kad yra girdėjęs dainą apie „žvejų mergaitę juodakaitę“, kuri nemoka trijų darbų: nei plonai verpti, nei tankiai austi, nei drabužes rėdyti — o tik moka laive sėdėti, baltais rankas mazgot“ ir apskritai yra labai suvargusi (54-55 psl.). Dainos apie juodaakę žvejų mergaitę Reza nėra įtraukęs į savo lietuvių dainų rinkinį. Matyt, šios dainos jis nelaikė lietuvių tautos tradicijos dalimi. O antra vertus, galima manyti, kad audimo meną jis laikė priklausiančiu giliai lietuviškos kultūros tradicijai.

Lietuvių dainų įtaka vokiečių literatūrai

Iš šios Biržiškos knygos sužinome, kad vokiečių literatūros sąjūdis, vadinamas „Sturm und Drang“, turėjo

artimą sąryšį su Mažosios Lietuvos šviesuomenės dėmesiu lietuviškos dainoms. Garsus vokiečių poetas Goethe buvo vienas iš „Sturm und Drang“ sąjūdžio dalyvių.

Savo karjerą Reza pradėjo kaip žasų ganytojas. Jo tėvas ir motina mirė, palikdami Liudviką vos penkerių metų amžiaus. Mokslus jis išėjo Karaliaučiuje. Buvo išventintas evangelikų kunigu. Vėliau pats buvo Karaliaučiaus seminarijos mokytoju ir universiteto profesorium. Napoleono karų metų buvo karo kapelionas. Prūsijos kunigaikštija buvo priešinga Napoleono invazijai. Biržiška savo knygoje pateikia daug L. Rezos dainų pavyzdžių ir Rezos rinkinį laiko „skausčiausiu lietuviškos liudies kūrybos šaltiniu“ (71 psl.).

Rusijos caro žmona lietuvių dainų klausėsi Klaipėdoje

Iš M. Biržiškos knygos sužinome, kad Napoleono karų laikais Rusijos caro šeima rado saugią prieglaudą Klaipėdoje.

„Napoleono karo metu (1807 m.) tarp vienujų lietuvių karaliaus šeima rado sau prieglaudą“.

Kokiąs jausmais lietuvių ten priėmė, rodo kad ir vėlesniais (1829 m.) jų priėmimas Prūsų karalienės ir rusų carienės, kuri anais 7-ais metais ten gyveno kartu su visa karaliaus (56 psl.) šeima. Raiti lietuviai ir lietuvaitės, pasak ano meto laikraščių, pasitiekė, lietuviškas dainas dainuodami. Jie taip pat įteikė lietuvių kalbą rašytą poemą, kurioje išreiškė savo jausmus (57 psl.).

Šią žinią Biržiška yra paėmęs iš vokiškai parašyto straipsnio „Ueber die Verwandschaft zwischen der Litauischen und Sanscrit Sprache“.

Straipsnis buvo paskelbtas 1830 m. Karaliaučiuje, Vokiečių draugijos leidinyje, kuris vadinosi: *Historische und literarische Abhandlungen* (111-140 psl.).

Atkreipime dėmesį į Mykolo Biržiškos knygą *Lietuvių dainos literatūros istorija*, nes ji turi įdomių dalykų ne tik apie lietuvių dainas, bet ir apskritai lietuviškos kultūros istorijos reikalus. Mykolas Biržiška yra vienas ryškiųjų lietuviškos kultūros atstovų šiame šimtmečiuje. Ši jo knyga buvo išleista Vilniuje 1919 m.

Lietuvių dainos yra žymi lietuviškos tautosakinės tradicijos dalis ir joms reikia atskirų studijų ne mažiau, negu lietuviškos pasakoms. Galbūt lietuvių dvasią dainos net labiau parodo.

Didelį žmogaus dvasios jautrumą lietuviškos dainose yra pastebėjęs ir M. Biržiška. Tačiau, mes čia į tai nesigilindami, norime atkreipti dėmesį, ką lietuviškų dainų studijos gali apskritai duoti geresniam lietuvių tautos istorijos supratimui. Ši knyga yra būdinga tuo, kad į lietuvių dainas žiūrima tuo požiūriu, kaip žiūrėjo toms dainomis susidomėję vokiečiai ir net lenkiškai rašiusieji autoriai. Biržiška, kaip Mažosios Lietuvos kultūrininkas, skatino kultūrinį sąjūdį domėtis lietuviškomis dainomis.

Mažosios Lietuvos kultūrinis sąjūdis apie lietuviškas dainas

Mes žinome, kad pirmieji lietuviško atgimimo laikraščiai *Auša* ir *Varpas* buvo išleisti ne Didžiosios Lietuvos ribose, bet Mažojoje Lietuvoje,

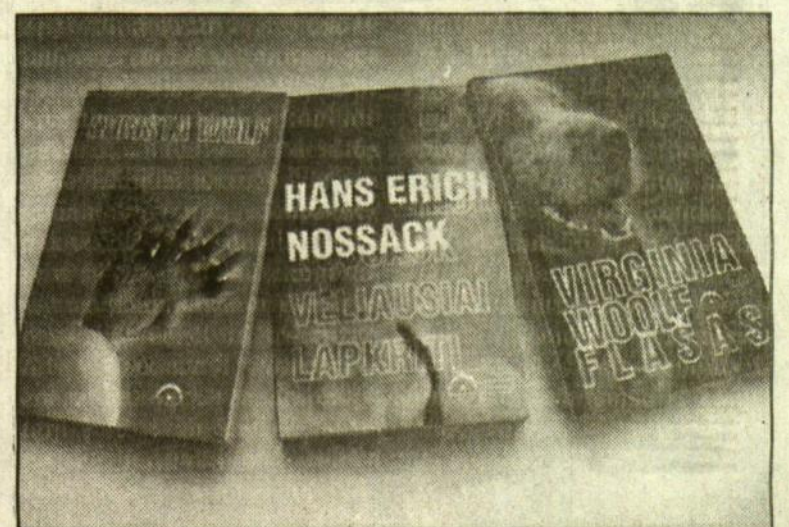
Tilžeje. Mes tai priimame kaip faktą, bet neieškome pagrindo, kodėl taip galėjo atsitikti. O Biržiška parodo, kodėl taip įvyko. Mažojoje Lietuvoje buvo iškylęs platus kultūrininkų dėmesys lietuviškos dainoms, pradėta jas rinkti, studijuoti ir leisti. Tas dėmesys lietuviškos dainoms buvo taip toli siekiantis, kad jomis susidomėjo Vokietijos literatai. Dėl to Jonas Basanavičius ir Vincas Kudirkas, su savo laikraščiais atėję į Mažosios Lietuvos spaustuves, jau buvo taip savi.

Biržiška aprašo ir tai, kad anksčiau Mažojoje Lietuvoje ir lietuvių choras buvo žiūrima, kaip į „kiaulišką bliovimą“. Tačiau tada ne visi taip manė.

Išaušta lietuviška daina Dresdene

Prof. V. Nehringas rado Dresdene šilkinį keliaraštį ar prijuostės kaspiną su šitokiu išauštu kaspinu: „Ano 1512. Pas mamuzės augau. Vargo nežinojau. Po daržytį vaikščiodama vainikytį pyniau. Eėjau iš darce darža, varta verau puole, mana vainiktis nu galvūžs mana“ (18-19 psl.).

Biržiška mano, kad ši išaušta daina greičiausiai yra ne iš 1512 metų, bet audimas yra atliktas šimtmečiais vėliau, būtent, kai buvo išplitęs literatų dėmesys lietuviškos dainoms. Galbūt jis yra iš 1812 m. (19 psl.).

Vilniuje „Vagos“ knygyne sausio 29 d. pristatytos serijos „Modernioji klasika“ knygos.

Apie katiną ir poeziją

Turbūt retas Lietuvos rašytojas parašo ir išleidžia tiek daug knygų, kaip poetas Sigitas Geda. *Skrynelė dvasioms pagauti*, *Man gražiausias klebonas* — *Varnėnas*, *Jotvingių mišios*, *Eilėraščiai* (lietuvių ir vokiečių kalbomis) — tai dar ne visos per pastaruosius metus S. Gedos parašytos arba išverstos knygos. Ne taip seniai, atėjęs į „Vagos“ leidyklos surengtą kitos jo naujos knygos pristatymą, pasakiau S. Gedai:

— Tau, Sigitai, knygos kaip iš maišo byra, vis naujos ir naujos.

O jis:

— Ne aš rašau tas knygas, iš ten jos ateina, — parodė pirštu į dangų. Aš tik užrašau. O kur pats rašau, tie eilėraščiai būna prasti.

Matyt, „iš viršaus“ atėjo ir pati naujausia S. Gedos knyga *Valkataujantis katinas*. Ji susilaukė gana palankaus įvertinimo šios knygos sutiktuose, surengtose Rašytojų klube.

— Talentingas poetas talentingą knygą atnešė į leidyklą, — pradėdamas pokalbį apie šią naują knygą, pasidžiaugė Rašytojų sąjungos leidyklos redaktorius Vytautas Girdzijauskas.

Pasak leidyklos, *Valkataujantis katinas* — tai su smagia tipišena parašyti eilėraščiai apie vaiko pasaulį. Knygoje daug gražaus liaudiškumo, išmoningo ir išmintingo pokalbio. Išdaigauja ne tik knygos „herojus“ katinas Pankracijus, bet ir kiti žvėreliai bei paukšteliai. Žaismingas ne tik katinas Pankracijus. Seneliai tikles mena, pasakas seka... Sigitas Geda būna modernus, sunkiai įkandamas, bet ši knyga suprantama ir septynerių, ir dvylikos metų vaikams, ji ir man, jau žilstelėjusiam, įdomi, — tęsė V. Girdzijauskas.

— Ši mano knyga ne vien apie katiną, bet ir apie poeziją ir apie ką tik nori, — pridūrė pats autorius S. Geda.

Jis paskaitė keletą eilėraščių iš savo naujosios knygos. Yra eilėraštis ir apie mokyto katino vasarą, Pankracijaus sonetai, samprotavimai apie šilto pieno įpilantį gerąjį šeimininką, pagaliau apie tai, kaip žvirbliai paskelbė prezidento rinkimus, pasibaigusius

— nesėkme — išsirinko ne tokį kokią norėjo...

Kalbėdamas apie tyros, vaikiškos fantazijos stebuklus, S. Geda apgailestavo, kad šiais laikais daug kas iš suaugusių jos, deja, neturi. Ta proga prisiminė jam įstrigusius, sujaučiusius JAV lietuvių rašytojo Albino Baranausko nuostabius, išmintingus žodžius, jo sparnuotą svajonę: „Norėčiau užsiauginti debesį...“ Iš tiesų, be skaidrių, vaikiškų svajonių, be fantazijos neparašysi geros poezijos, nuosirdžios knygos, sakė S. Geda. O tą naujosios knygos vaikišką skaidrumą, užsiaugintą debesį, pagilino sutiktuvėse nuostabiai skambėjusi solistės Brigitos Būblytės padainuota dainelė, priitarianč S. Gedos poezijai arti m kūrejo kompozitoriaus Lino Paulauskio (beje, jis yra ir savitiraščio *Šiaurės Atėnų* redaktorius) muzikai. S. Gedos eiles išraiškingai skaitė aktorė Virginija Kochanskytė.

Leidyklos redaktorius V. Girdzijauskas dar pridūrė, kad šioje knygoje susitiko du talentai — poetas Sigitas Geda ir dailininkas Romas Orantas, nupaišęs nuotaikingas knygos iliustracijas. S. Gedos nuomone, galima skaityti ir knygos tekstą, ir iliustracijas. Ne veltui Kultūros ministerijos neseniai surengtame Lietuvos knygų apipavidalinimo konkurse *Valkataujantis katinas* ir jos dailininkas R. Orantas pelnė pirmąją premiją.

Kai, baigiantis pristatymui, kompozitorius L. Paulauskis S. Gedos paklausė, ar išleides knygelę apie katiną, dar parašys ir apie šuniuką, S. Geda atsakė:

— Daugiau knygų vaikams nežadu rašyti, nes mano vaikui jau dideli. Norint rašyti vaikams, reikia pačiam jų turėti. Nebent pasitelkęs sveimų vaikų, gal dar ir parašysiu ir apie šuniuką. Rašant knygą vaikams, jie turi būti šalia autorius.

Algimantas Antanas Naujokaitis

**ŠIMTAS VIENAS
VALKATAUJANČIO
KATINO EILĖRAŠTIS**

Maždaug 30-ties knygų autorius poetas Sigitas Geda Katino metus pradėjo knyga nei

„Žvaigždžių kvartetas“. Iš kairės: Janina Miščiukaitė, Ona Valiukevičiūtė, Viktoras Malinauskas, Valdemaras Frankonis.

Atvyksta „Žvaigždžių kvartetas“

Neginčytina atrodo tiesa, bylojanti, jog kiekvienai dainai, kaip ir kiekvienam artistui — savas metas. Jam praėjus, kiti kopija į sceną. Bet tiesa yra ir tai, kad tie naujieji neretai būna karaliukai vienai valandai. Visais laikais ir visose šalyse šviečia ilgąmžės scenos žvaigždės. Tą ilgą amžiskumą joms garantuoja talentas. Todėl ir populiariumu su jomis nedaugelis gali varžytis.

Janina Miščiukaitė, Ona Valiukevičiūtė, Valdemaras Frankonis, Viktoras Malinauskas... Keturi Lietuvos estrados žvaigždės, spindintys jau mažiausiai tris dešimtis metų. Kas nors pasakys: ana karta... Ne! Viena, gyva, graži, talentinga karta. Tebedainuojanti. Nė kiek ne mažiau talentingai, negu anuomet.

Ona Valiukevičiūtė oficialioje scenoje debiutavo 1963-

vaikams, nei suaugusiems *Valkataujantis katinas*. Ji bus pristatyta ketvirtadienį Rašytojų sąjungos klube.

Kaip sakė knygos autorius, 101 knygelėje išspausdintas eilėraščių parašytas prieš septynerius metus. Gana niūrias to meto nuotaikas atspindi ir truputį netikėtas knygelės pavadinimas. Be to, šis leidinys ilgai ieškojo leidyklų prieglobščio tarsi koks valkataujantis katinėlis.

Pasak S. Gedos, po knygų suaugusiems jis dažnai griebiasi poezijos vaikams. Tačiau *Valkataujantis katinas* — bene paskutinė knyga vaikams, nes paties poeto vaikai jau užaugo, o neturint namuose mažųjų, sunku rašyti jiems skirtus eilėraščius.

Naujosios knygelės pristatyme dalyvaus aktorė Virginija Kochanskytė, skambės kompozitoriaus ir muzikologo Lino Paulauskio sukurto dainelės pagal kai kuriuos eilėraščius.

Leidinį iliustravo dailininkas Romas Orantas, išleido Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla. Už menišką apipavidalinimą respublikinio knygos meno konkurso rengėjai *Valkataujantis katinas* skyrė pirmąją paskatinamąją premiją.

(Elta)

Poetas Sigitas Geda ir akt. Virginija Kochanskytė. Nuotr. Eltos

Nežinia, kur link atskiri Janinos, Onos, Viktoro ir Valdemaro keliai būtų juos nuvedę. Bet štai 1995 metais jie visi susitiko kompozitoriaus A. Raudonikio jubiliejiniam koncerte. Susitiko ir nebeišsiskyrė. Mat Onos Valiukevičiūtės vyrui — kompozitoriui, trombonistui, muzikos vadybininkui — Giedriui Balučiui šovė išganinga mintis: po vieną dainuoti — gerai, bet kvartetu — dar geriau! Prasidėjo darbas, repetuaro ieškojimai, repetacijos. Ir štai šiemet gimė naujas vokalinis vienetas, Lietuvos estrados žvaigždžių kvartetas.

Kvartetas dainuoja populiariausias visų laikų melodijas — nuo klasikinių, iki roko. Dainavimo vieta: nuo salono iki stadiono. Svarbiausieji kurybiniai ir atlikimo principai: dainuoti lietuviškai, pasirinkti tik talentingos, t.y. pasmingos poezijos dainas.

Nors jau pasirodė ir tautiečiams, ir užsienio svečiams, dalyvauta ir Punksko 400 metų ikūrimo minėjime ir Vilniaus Vasaros festivalyje, nors visur lydi susizavėjimas ir karšti plojimai, kol kas kvartetas viską daro savo rizika. Tačiau dainuoti ansamblyje patiems artistams labai įdomu, repertuaras — neišsenkamas ir mielas visų kartų ausiai, atlikimas — talentingas ir efektingas. Vadinas, naujos muzikos laimės būrė iškelta igula — patyrusi ir graži, o palan-

Inesa Linaburgytė ir Virgilijus Noreika: Carmen ir Don Jose. Juos matysime ir girdėsime (ją pirmą kartą, ji, visuomet laukiamą svečią solistą) Morton aukštesniosios mokyklos scenoje balandžio 18 d. 3 val. p.p. Čikagos Lietuvių operos statomoje Georges Bizet operoje „Carmen“. Tai renginys, kurio niekas neturėtų praleisti. Bilietus galima išsigyti „Seklyčioje“, 2711 W. 71st Str., Chicago, IL 60629, arba užsisakyti, paspausiant laišką ir čekį Lithuanian Opera Co, Inc., 3222 W 66th St., Chicago, IL 60629. (Kainos: 35, 25, 30, 20, 15 dol.)

kaus vėjo menininkams linki šimtai tūkstančių jų gerbėjų ir nuosirdžiai mojuoja — sek- lowbrook Ballroom. Renginį organizuoja „Show“ centras, Vienintelis „Žvaigždžių kvar-

teto“ trijų dalių koncertas įvyks kovo 20 d. 8 v.v. Wil-

Tomo Kirvačio portretai Čiurlionio galerijoje

Vieno žmogaus portretas, pasirodo, gali pavaizduoti du asmenis kartu — vieną pozuo- toją, antrą paties portretisto. Šiaip portretuose įprasta ma- tyti ne tik pirmojo atvaizdą. Dailininkas pasiukia nuo- šaliai, nematomas, gal tik sa- vo parašu atpažįstamas. Pa- veiksle nutapyti veido bruo- žai, poza, butaforija — vien tik portretuojamojo. Bet dail. Tomas Kirvaitis, kurio tapy- bos paroda, kartu su jo moky- tojo Viaceslavo J. Karmalitos darbas, buvo atidaryta Čiur- lionio galerijoje, Čikagoje, va- sario 26 d., dirba kitaip. Jis įveda į portretą greta asmens charakterio bruožų galybę pa- šalinio epizodų ir simbolių, kurie *prima facie* portretuo- jamajam visiškai nepriklaus- o. Tai paties dailininko su- kurti niuansai, taikomi gal- bėti ir sau.

Parodoje yra portretų, taik- liai ir tiesiai atvaizduojantių asmens veido bruožus. Na, o kuo toliau į mišką, tuo dau- giau ir medžių, ir šakų, ir žo- lių, ir samanų. Dailaus veido japoniukės portretas galėjo apsieiti tik su dviem, ryškiai mėlynom akim. Kirvaitis įde- da dar dvi virš šių. Matyt, norėta paryškinti gražios mo- ters žvilgsnio jėgą. O gal ir paties dailininko dvasinę nuo- statą. Placiai išpūstos ir su- dvejintos kai kurių asmenų nosys turėtų pabrėžti portreto sukarikatūrinimą, o gal tos dvigubos nosys išduoda pa- ties autoriaus norą pažaisti, pajuokauti, nes, tapant šį pa- veiksliu, jam užėjo tokia nuo- taika?

Jauno vyriškio atvaizdas galėjo išeiti visai padorus dai- lininko draugo įamžinimas drobėje, bet betapant, matyt, atsirado autoriui noras paš- maikštauti spalvomis — ir ausys, ir padidėjusi nosis tar- si margaspalvės paletės frag- mentai. Nuogos moters figū- ros parodoma tik viršutinė dalis. Apatinė uždengta tiktą drobe, kurią koks nors šau- nuolis būtų galėjęs imti ir nu-

traukti. Lytinių užuominų pilna kai kuriuose suabstrak- tintuose darbuose, bet jų ne- trūksta ir tikroviškai nuta- pytuose. Pamanai, kad daili- ninkas, panorėjęs čia pabrėžti ne vien tik ano asmens polin- kį į perdėtą lytiškumą. Reli- ginių motyvų taip pat esama. Ir jie išduoda paties tapytojo požiūrį, pakritikuojantį kai kurias religinių teiginių atgy- venas.

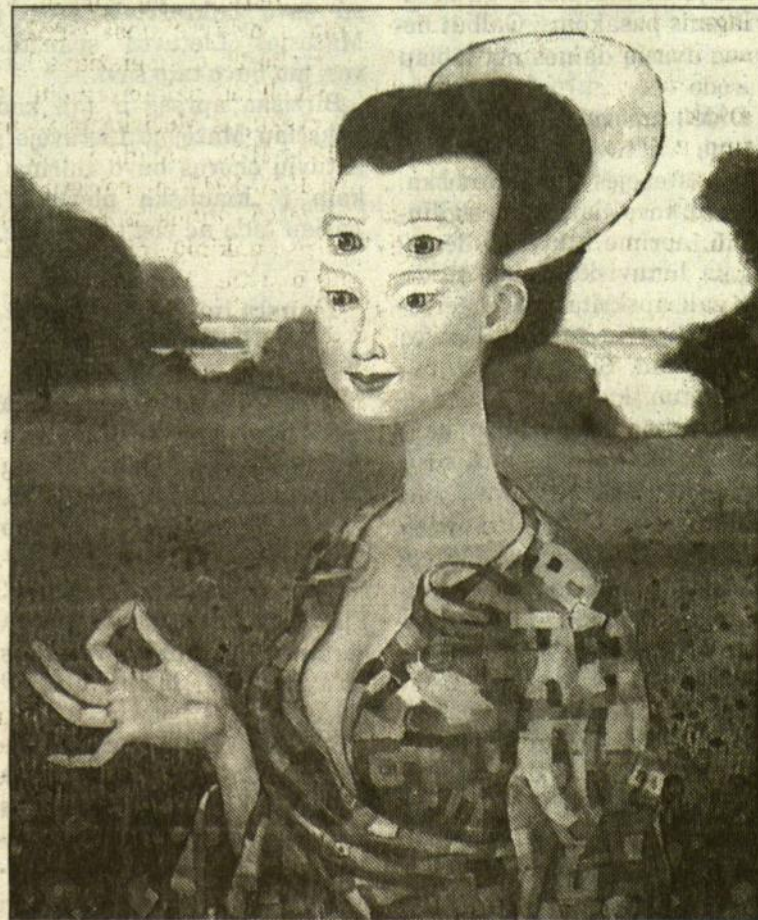
Ši Kirvačio portretų paro- da dokumentuoja savo arti- mesnių draugų atvaizdus ir atskleidžia paties autoriaus dvasios pasaulį. Kas Tomą pažįsta, žino, kad gyvenime jie kietas darbininkas, ir kar- tu žaidybiškas, pilnas azūriš- ko humoro, malonus indivi- das. Į pateiktus klausimus jis gali atsakinėti ir tiesmu- kiškai, ir pagarbiai, ir su nus- lėptu šypsneliu lūpų krašte- liuose.

Tai Tomo Kirvačio pirmoji

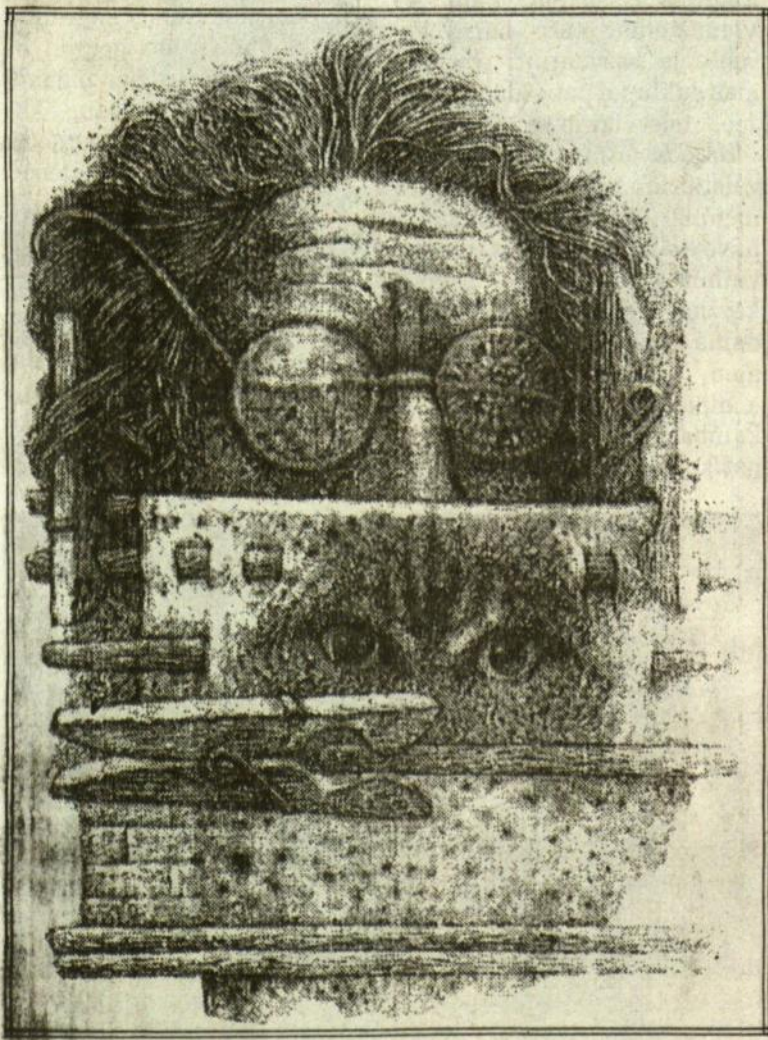
personalinė paroda šiame krašte. Gimė 1965 metais Vil- niuje. Syptelėjęs jis taria: „Stojau į Dailės institutą še- šis kartus, nei karto neįsto- jau“. Dirbo Operos ir baleto teatre dekoracijų gamintoju, Lietuvos Dailės muziejuje, P. Gūdyno restauravimo centre. Nuo 1992 metų apsigyveno Čikagoje. Laisvalaikiu tapo.

Pirmoje galerijos salėje ek- sponuoti Tomo Kirvačio mo- kytojo Viaceslavo J. Karmali- tos darbai. Tenka pažymėti, kad šio dailininko paveikslai nieko bendro neturi nei tech- nikos, nei sužeto požiūriu su Tomo tapyba. Tai spontaniš- kai judrių potėpių raizgynas, kurio centrinėje pozicijoje įkomponuotas žmogiškos bū- tybės siluetas. Įgudusio tapy- tojo braižas, iškėliaus aikštėn esmę, ne paviršių. Derinda- mas mokytojo ir mokinio — sti- listiką, stebiesi, kad mokyto- jas neturėjo jokios apčiuopia- mos įtakos savo mokiniui. Gal taip ir turi būti, kai susiduria kūrėjai — individualybės, kiekvienas eina savo keliu.

Algimantas Kezys

Tomas Kirvaitis. „Moteris su žibute“. 1994-95.

Dail. R. Oranto iliustracija iš S. Gedos knygos *Valkataujantis katinas*. Viršuje — akiniuotas autorius; apačioje knygos herojus, katinas Pankracijus.